

EĞİRDİR MEVLEVÎHÂNESİ MİMARİSİ VE YENİDEN KULLANIM ÖNERİSİ

Architecture of the Eğirdir Mevlevîhâne
and a Proposal for Reuse

Hasan HAŐTEMÖĐLU*

ÖZ

Eğirdir Mevlevîhânesi'nin arşiv kayıtlarına göre Mevlana Celaleddin-i Rumi'nin oğlu Sultan Veled tarafından 13. yüzyılın sonlarında kurulduğu düşünölmektedir. 1925 yılında tekkelerin kapatılmasına kadar işlevini sürdüren mevlevîhâne, bu tarihten sonra işlevini kaybetmiştir. Geleneksel sivil mimari örneği olarak günümüze ulaşan mevlevîhâne yapısı oldukça harap durumdadır. 2013 yılı itibariyle Eğirdir Belediyesi tarafından yeniden işlevlendirilerek Eğirdir'e kazandırılması hedeflenen yapının rölöve-restorasyon projeleri hazırlanmıştır. Kültür Evi olarak yeniden işlevlendirilecek yapı Eğirdir'de Mevlevî kültürünü yaşatarak, hem bölge halkına hem de bölgeyi ziyaret eden çok sayıda turiste hizmet verecektir.

Anahtar Kelimeler: Eğirdir Mevlevîhânesi, Mevlevîhâne mimarisi, eski binaların yeniden kullanımı.

* Yrd.Doç.Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, Mimarlık Fakóltesi, Mimarlık Bölümü / hasanhastemoglu@sdu.edu.tr

ABSTRACT

According to the archive (records), Eğirdir Mevlevihanesi was developed by the son of Mevlana Celaleddin-i Rumi, Sultan Veled, in the late 13th century. The Mevlevihane lost its functioning following the close down of the Tekkes (Islamic Monasteries) in 1925. The Mevlevihane building which has reached to present as an example for the traditional civil architecture, infact is ruined. By the year 2013, the building survey and restoration projects have been prepared in accordance with the target of the Eğirdir Municipality which aims to refunctioning and revitalising the building for the sake of Eğirdir. Refunctioning and reusing of the building as a cultural house is believed to contribute to both keeping the Mevlevi culture and provide service for the many tourists who visit the region.

Key Words: Eğirdir Mevlevihane, architecture of the Mevlevihane, reuse of old building.

Giriş

Mevlevilik tarikatı 13.yy'da Anadolu'da Selçuklu Sultanlığı devrinde Konya şehrinde kurulmuştur. Mevlana Celaleddin-i Rumi'nin ölümünden sonra oğlu Sultan Veled babasının düşüncelerini sistemleştirerek tarikata özgü kuralları oluşturmuştur. Sultan Veled, tarikatın adını Mevlevilik koymuş, dergâhlarına Mevlevîhâne denilmiştir. Doğuda İran/Tebriz, Batıda Macaristan/Peçoy, Kuzeyde Kırım/Gözleve, Güneyde Mısır/Kahire ve Arabistan/Mekke'yi içine alan geniş coğrafya içerisinde 140'a yakın bölgede kurulan Mevlevîhâneler bölge insanlarına hem İslâm'ı ve hem de insanca yaşama sırlarını öğretmiştir.

Mevlevîhâneler, asitane ve zaviye olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Asitane denilen Mevlevîhâneler tam teşekküllü yapılardır ve sayıları 15 civarındadır. Bunların başında "Asitane-i Aliye" denen Konya'daki Mevlevîhâne gelir. Burası idare merkezi, Hazret-i Mevlana ve bütün Mevlevi tarikatının postnişini olan Çelebilerin metfun yeridir. Konya'da bulunan Merkez Dergâh başta olmak üzere, Afyonkarahisar, Manisa, Kütahya, Halep, İstanbul'da bulunan Galata, Yenikapı, Beşiktaş, Kasımpaşa, Bursa, Kastamonu, Eskişehir, Kahire, Gelibolu ve Rumeli Yenişehir Mevlevîhâneleri "çile" çıkarılabilen ana dergâhlardır. Asitane olarak adlandırılan bu dergâhların haricinde "Şeyh" ve "Dede" unvanı alarak görevlendirilen Mevlevilerin idaresinde Türkiye Cumhuriyeti toprakları içerisinde 80'in üzerinde, yukarıda çerçevesi çizilen Osmanlı toprakları içerisinde 60'a yakın "zaviye" vardır.¹ Ancak bu yapıları mimari açıdan incelemeye başlamadan önce günümüzde Türkçesinde yanlış biçimde pek

¹ Nuri Şimşekler (edit.), *Günümüze Kadar Ulaşan Mevlevîhâneler*, Konya: Mevlana Kalkınma Ajansı Yayınları, 2012, s. 5.

çok kez birlikte veya birbirinin yerine kullanılabilen külliye, asitane, dergâh, hankah, zaviye ve tekke gibi kelimeler genel olarak salt kelime anlamlarının dışında yaşanan süreç içerisinde edindikleri başka kavramları da bünyelerinde taşıdıkları unutulmamalıdır. Öyle ki kelime anlamları sıkça kavram karmaşasına yol açtığı gibi bu yapıların ve yapı gruplarının sınıflandırılması ve genel özelliklerinin tespit edilmesi de oldukça zordur.

Örneğin Anadolu’da Selçuklu döneminde görülmeye başlayan, Beylikler döneminde yaygınlaşan ardından Osmanlı kültürünün başlıca kurumlarından biri olan külliye Arapça “külli” sözcüğünden türetilen, farklı işleve sahip iki ya da daha fazla binadan oluşan yapı grubu anlamı taşır. Ancak bu tanım külliye terimini tam olarak karşılayamaz. Çeşitli yapıları bünyesinde barındıran Topkapı Sarayı gibi pek çok yapı grubu külliye olarak adlandırılmaz.²

Diğer taraftan Türkçe’de “Tekke” olarak kullanılan terim aslında Farsça’da “dayanmak, dayanılan yer” anlamına gelen “tekye” kelimesinden türetilmiştir. Tekke kelimesi bir tarikata mensup dervişlerin topladıkları, tören ve ayinlerini icra ettikleri yapıya verilen ad olduğu gibi, aynı zamanda dinsel tarikatlarla ilgili tüm kuruluşlar için kullanılan genel bir tabirdir. Tekkelerin genel mimari özelliklerinin açıklanmasına çalışılmadan önce bir noktaya dikkat çekmek gerekir. A. Işık Doğan *Osmanlı Mimarisinde Tarikat Yapıları, Tekkeler, Zaviyeler ve Benzeri Fütüvvet* yapıları adlı çalışmasında bu durumu şu şekilde açıklar. Tarikatların örgüt ve eylem merkezleri olan tekkelerin özellikleri, bağlı buldukları tarikatın örf ve adetlerinin, toplantı, ayin ve zikir biçimlerinin şekline göre birbirlerinden çok farklı olabilir. Bu nedenle tüm tekkeler için geçerli olabilecek ortak özelliklerin saptanması olanak dışıdır.³

Ancak Baha Tanman “Osmanlı Mimarisinde Tarikat Yapıları / Tekkeler” adlı çalışmasında Osmanlı dönemi tekke yapıları için yerleşim düzenine göre bir tipoloji denemesi yapmış, tekke yapılarını 4 ana grupta incelemiş⁴ ve Tanman’ın çalışması pek çok tipoloji çalışmasının temelini oluşturmuştur.

² Zeynep Ahunbay vd. “Osmanlı Külliyelerinde Yerleşme Düzeni: Bir Tipoloji Denemesi”, *Selçuklular’dan Cumhuriyet’e Türkiye’de Mimarlık*, ed. Çiğdem Kafescioğlu vd., İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2012, s. 500-501.

³ Ahmet Işık Doğan, *Osmanlı Mimarisinde Tarikat Yapıları, Tekkeler, Zaviyeler ve Benzeri Fütüvvet Yapıları*, İstanbul: İTÜ Müh-Mim. Fakültesi Matbaası, 1977, s. 59 ve 99.

YERLEŞİM DÜZENİNE GÖRE TEKKELER			
Grup 1. Açık avlulu, revaklı Osmanlı medreseleri ve bunların bir türevidir olan ortak avlulu cami-medrese manzumeriyle paralellik arz eden, çoğunluğu külliye biçiminde, harem bölümü bağımsız tasarlanan yapılar	Grup 2. Ayin mekanı diğer tekke birimlerinden ayrılarak avlunun kable yönüne yerleştirilen, harem dışındaki bölümleri avlunun diğer yönlerine dağıtılan, dağınık yerleşimli küçük külliye şeklinde tasarlanan yapılar	Grup 3. İbadete ilişkin ve ziyarete ilişkin bölümlerin, gündelik hayatın cerayan ettiği bölümlerin tamamı veya bir kısmı ile aynı kitlenin içine, fonksiyon şemasının gerektirdiği biçimde yerleştirilmesi şeklinde tasarlanan yapılar	Grup 4. Tam olarak hiçbir tipe girmeyen, karmaşık düzenli, Selçuklu, Beylikler ve Osmanlı döneminde bir çok birimin eklenmesiyle, yüzyıllar içinde oluşmuş, kümülatif ve organik yapılar
Grup 1.A. Ayin mekanı herkesin kullanımına açık bir cami olan, cami-tekke olarak adlandırılabilen yapılar	Grup 2.A. Büyük çoğunluğu aynı zamanda cami olarak kullanılmak üzere tasarlanmış yapılar		
Grup 1.B. Ayin mekanı tekkede yaşayan dervişlere, muhiplere ve züvvara ayrılan yapılar	Grup 2.B. Türbelerin ayin mekanlarına bitiştiirdiği, bu nedenle cami mimarisinden ayrılarak tarikat yapısı özelliği kazanan yapılar		

Tablo 2. Yerleşim Düzenine Göre Tekkelerin Sınıflandırılması⁴

Mevlevîhâne Mimarisi

Mevlevîhâne, Mevlevî tarikatına mahsus tekkelere verilen addır. Mevlevîhâneler için Tanman'ın çalışmasına benzer bir sınıflandırma çalışması Barihüda Tanrıkorur'un "Türkiye Mevlevîhânelerinin Mimari Özellikleri" adlı doktora tezinde gerçekleştirilmiştir. Tanrıkorur, mevlevîhâneleri yerleşim düzeni bakımından sınıflandırdığı eserinde, mevlevîhâneleri genel olarak, Ev-Tekke, Cami-Tekke ve Türbe-Semahane Bağlantılı olmak üzere üç başlıkta incelemiştir.⁵

⁴ Baha Tanman, "Osmanlı Mimarisinde Tarikat Yapıları/Tekkeler", *Osmanlı Toplumunda Tasavvuf ve Sufiler*, ed. A.Yaşar Ocak, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2005, s. 315

⁵ Barihüda Tanrıkorur, *Türkiye Mevlevîhânelerinin Mimari Özellikleri, c.1-Metin*, Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi, 2000, s. 117-124.

MEVLEVİHANELER		
Grup 1. EV-TEKKELER, İbadete ilişkin bölümler ile gündelik hayata ilişkin bölümlerin tamamı veya bir kısmı aynı çatı altında toplanmış, sivil mimari ile büyük yakınlık gösteren yapılar	Grup 2. CAMİ-TEKKELER, Çoğu çift fonksiyonlu, minare ve son cemaat yeri ile donatılan, ibadet bölümü diğer bölümlerden tecrit edilerek ve bir avlunun genellikle kible yönüne yerleştirilen yapılar	Grup 3. TÜRBE-SEMAHANE BAĞLANTILI, İbadet bölümü türbe bölümüne bağlı ve tekkenin diğer bölümlerinden bağımsız olan, diğer bölümleri genellikle bir avlu etrafında sıralanan yapılar
Grup 1.A.14. yy. Beylikler Döneminde inşa edilmiş, Orta Asya menşei kapalı merkezi orta avlulu, dört eyvanlı şemadan türetilmiş ve Horasan bölgesindeki “ev-hankâh” tipi ilk tarikat tesislerini hatırlatan yapılar	Grup 2.A.15. yy.'da inşa edilmiş bağımsız, kagir, minareli ve son cemaat yeri olan yapılar	
	Grup 2.B.16. -18. yy.'da sık rastlanan bağımsız, kagir, tek kubbeli, minareli ve son cemaat yeri olan, avlunun genellikle kible yönüne yerleştirilmiş tekke bölümleri bulunan yapılar	
Grup 1.B.19. yy.'da inşa edilen, çoğu ahşap olan, gerek cephe düzenleri gerekse mimari ve süslenme ayrıntıları bakımından bulunduğu bölgenin geleneksel Osmanlı sivil mimarisıyla büyük yakınlık gösteren yapılar	Grup 2.C.Güneydoğu Anadolu'da 16.-18. yy'da kurulmuş, tek kubbeli, kagir, minaresiz ve orijinal şeklinde son cemaat yeri olmayan yapılar	
	Grup 2.D.19. yy.'da ahşap, bağımsız ve mukebile maksuresiyle veya minaresiz ve minbersiz olarak inşa edilen yapılar	

Tablo 2. Yerleşim Düzenine Göre Mevlevîhânelerin Sınıflandırılması⁶

Ayrıca diğer tarikat tekkelerine göre Mevlevîhâneler sosyo-kültürel yapılarına bağlı olarak mimarlık ve sanat tarihimiz bakımından daha önemli ve kendine has özellikler göstermektedirler. Bunlardan en önemlisi şüphesiz semahane bölümüdür. Bu nedenle Tanrıkörur semahane formlarına göre ayrıca bir sınıflandırmada yapmıştır.⁷

⁶ Tanrıkörur, *a.g.t.*, s. 117-124.

⁷ Tanrıkörur, *a.g.t.*, s. 117-124.

SEMAHANE FORMLARINA GÖRE MEVLEVİHANELER		
Kare ve Dikdörtgen Planlı	Çokgen Planlı	Yuvarlak Planlı
Dikdörtgen	Sekizgen	Kubbeli Daire
Düzgün Dikdörtgen	İç-Dış Sekizgen	Bağımsız
Düzensiz Dikdörtgen	İç Sekizgen Dışı Dikdörtgen	Türbe Bağlantılı
Kare	Dokuzgen	Kubbesiz Yamuk Daire
Kubbeli Kare	Onaltıgen	
Kubbesiz Kare		
Köşeleri Yuvarlatılmış Kare		
Yuvarlatılmış Kare		
Pahlanmış Kare		

Tablo 2. Semahane Formlarına Göre Mevlevîhânelerin Sınıflandırılması⁸

Ancak yerleşim düzeni ve semahane formu dışında Mevlevî tekkeleri genel olarak barındırdıkları fonksiyonlara ve idari statülerine göre -başka bir deyişle Mevlevîhânenin büyüklüğü ve önemine göre- asitaneler ve zaviyeler şeklinde iki gruba ayrılır. Asitane sözlük anlamı eşik, dergâh anlamlarına gelen “Âsitân” kelimesinden türetilmiştir. Asitaneler 1001 günlük eğitimle çile çıkarılıp “dede” olunan tekkelerdir. Yapısal anlamda ise asitaneler, içerisinde pek çok fonksiyonu birlikte barındıran külliye niteliğinde yapı grupları iken zaviyeler daha küçük ölçekli yapılardır.⁹

Ancak fonksiyon şeması, tarikat gelenekleri, arazi verileri ve iktisadi durum gibi faktörler nedeniyle tüm mevlevîhânelerde aynı büyüklük ve özelliklerde mekânlardan bahsetmek mümkün değildir. Sadece asitane statüsündeki mevlevîhânelerde benzer bölümler bulunur. Küçük ölçekli zaviye tipi mevlevîhânelerde ise temel mekanlar, semahane-mescit, türbe ve hamuşan bölümleridir. Genellikle mevlevîhâneyi oluşturan ana bölümler bir avlu etrafında yer alır. Mevlevîhânenin odak noktasını ise semahane-türbe-mescit üçlüsü oluşturur. Mevlevî düşüncesinde ölüm, düğün olarak kabul edildiği için semahane ve türbenin çevresinde hamuşan denilen mezarlık yer alır. Matbah-ı şerif, meydan-ı şerif ve derviş hücreleri birbirinden ayrı veya bütün olarak avlunun diğer bir kenarında yer alabilirler. Avlunun ortasında şadırvan-kuyusarnıç gibi su tesisleri bulunur. Mevlevîhâneyi oluşturan yapıların içerisindeki en dışa dönük yapı semahanedir. 18.yüzyıldan sonra misafir ve seyyahların

⁸ Tanrıkorur, *a.g.t.*, s. 117-124.

⁹ Mustafa Özçelik, *Enliya Çelebi Seyahatnamesi'nde Mevlana, Mevlevîler ve Mevlevîhâneler*, Konya: Rumi Yayınları, 2012, s. 85-87.

artmasına bağlı olarak semahaneye daha fazla özen gösterilmiştir. Semahane-türbe ikilisi ya da sadece semahane ayrı bir yapı olarak ele alınmıştır.¹⁰

Sonuç olarak mevlevîhâne mimarisi genel kurgu olarak Konya Mevlana Dergâhı'nı örnek alır, ancak arazi verileri ve iktisadi durum nedeniyle değişiklikler barındırır. Diğer bir deyişle imkanlar doğrultusunda semahane-türbe-hamuşan mekânlarına diğer mekânların eklemeliği görülür. Yaklaşık 600 yıllık bir süreç içerisinde gelişen ve dönüşen mevlevîhâneler tam olarak sınıflandırılmasa da özünde benzer kimlik taşıyan yapı gruplarıdır. Mevlevîhâneler 1925'te kapatılana kadar bu özgün fonksiyonlarını ve kimliklerini muhafaza etmişlerdir.

Mevlevîhânelerin Günümüzdeki Kullanımları

Cumhuriyetin ilanından sonra 1925'te kabul edilen 677 sayılı Tekke ve Zaviyelerin kapatılması kanunuyla Mevlevîhâneler Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün sorumluluğu altına alınmıştır. Ancak yaşanan süreçte semahane kısımları cami olarak inşa edilen mevlevîhâneler dışında, az sayıda külliye şeklinde mevlevîhâne ile az sayıda ev-tekke mevlevîhâne ayakta kalmayı başarmıştır. Diğer taraftan, yapılaşmalarının üzerinden yüzyıllar geçen Mevlevîhânelerin mimari tarzları nedeniyle eski eser özelliği taşıdıkları tespit edilmiş¹¹, ayakta kalmayı başaran ve kullanılmayan mevlevîhânelerin günün şartlarına ve durumlarına uygun birer fonksiyon verilerek yaşatılması büyük önem kazanmıştır.

Ayakta kalan az sayıdaki ev-tekke mevlevîhânenin günümüzde tamamı veya bir bölümü yeniden işlevlendirilerek kullanılabilenler Manisa, Antalya, Tokat, Gelibolu, Galata, Yenikapı, Gaziantep Mevlevîhâneleri şeklinde sıralanabilir. Bu örnekler incelendiğinde Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün Mevlevî kültürüne duyulan saygı nedeniyle bu yapıları müze, sanat galerisi ve benzeri kültür yapılarına dönüştürdüğü görülür. Örneğin İshak Çelebi tarafından 1368-69 yıllarında yaptırılan Manisa Mevlevîhânesi, 1925 yılında Vakıflar Genel Müdürlüğü mülkiyetine geçtikten sonra 1961, 1982 ve 2001 yıllarında restorasyon geçirmiş ve günümüzde Celal Bayar Üniversitesi bünyesinde müze olarak tefriş edilerek ziyarete açılmıştır.¹² Benzer şekilde inşa tarihi tam

¹⁰ Ahmet Kuş vd., *Türkiye Mevlevîhâneleri*, Konya: İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayın No:107, 2006, s. 18-23

¹¹ Aydın Seçkin, "Türkiye'deki Önemli Mevlevîhâneler ve Mevlevîhânelerin Yaşatılmasında Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün Rolü", *Uluslararası Dünyada Mevlana İşleri Sempozyumu 13-15 Aralık 2007 Bildiriler*, Konya: Selçuk Üniversitesi Mevlana Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları, 2010, s. 3

¹² Nuri Şimşekler (edit.), *Günümüze Kadar Ulaşan Mevlevîhâneler*, Konya: Mevlana Kalkınma Ajansı Yayınları, 2012, s. 53.

olarak bilinmeyen ancak çoğunluğu Selçuklular döneminde inşa edilen Yivli Minare Külliyesi'nin önemli yapılarından biri olması nedeniyle bu dönemde yapılmış olduğu düşünülen Antalya Mevlevîhânesi de 1950, 1973 ve 1985 yıllarında onarım geçirmiş, günümüzde Kültür ve Turizm Bakanlığınca Güzel Sanatlar Galerisi olarak kullanıma açılmıştır.¹³ Diğer taraftan 1491'de inşa edilen, 1766'da yangınından sonra yeniden yaptırılan, İstanbul'un en eski Mevlevîhânesi olma özelliği taşıyan Galata Mevlevîhânesi¹⁴ Cumhuriyet döneminde 1967-1972 yılları arasında onarılmış 1975 yılında Kültür ve Turizm Bakanlığınca Divan Edebiyatı Müzesi olarak hizmete açılmıştır.¹⁵ Tarihi 1455'e dayanan 1471'de Uzun Hasan'ın Tokat'a saldırısında tahrip edilen ve Muslu Ağa tarafından yeniden yaptırılan Tokat Mevlevîhânesi¹⁶ ise, 1945'te kadın cezaevi olarak kullanıldıktan sonra 1951'de tamir edilerek Kuran kursu haline getirilmiş, Vakıflar Genel Müdürlüğü'nce 2004-05 yıllarında şeyh evi ile birlikte onarılarak "Mevlevîhâne Vakıf Müzesi" olarak kültürümüze kazandırılmıştır.¹⁷

Başka bir örnek olarak Ağazade Mehmed Hakiki Dede tarafından 17. yüzyılda yaptırıldığı bilinen Gelibolu Mevlevîhânesi ise Birinci Dünya Savaşı'nda oldukça zarar görmüş, ardından uzun yıllar Askeri bölge içinde kalmış, önce hastane daha sonradan depo olarak kullanıldıktan sonra kaderine terk edilmiştir. Mevlevîhâne 1994 yılında Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından satın alınarak 2005 yılında ziyarete açılmıştır.¹⁸

Örneklerden anlaşıldığı üzere cami-tekke sınıfında yer almayan bu nedenle cami olarak kullanılmayan pek çok mevlevîhâne kapatılmalarının ardından uzun yıllar işlevsiz kalmış, başka işlevler için kullanılmış veya kaderine terk edilmiştir. Ancak son dönemde Vakıflar Genel Müdürlüğü bu yapıların korunması ve yaşatılması için çalışmalar yaparak kültürümüze kazandırmaya başlamıştır. Diğer taraftan yaklaşık 70-80 yıllık süreçte Anadolu coğrafyasında kaderine terk edilen, varlığı bilinmesine rağmen tespit edilerek koruma altına alınamayan pek çok mevlevîhâne yapısı ise günümüzde tamamen yıkılmış veya harap durumda kalmıştır. Özellikle ev-tekke biçimindeki

¹³ Cemil Cahit Sönmez, *Antalya Kaleiçi Selçuklu ve Beylikler Dönemi Eserleri*, Antalya: Mimarlar Odası Antalya Şubesi Yayını, 2009, s. 33-35.

¹⁴ Erdem Yücel, "Galata Mevlevîhânesi", *Arkitekt Dergisi*, 79-4 (1979), s. 134-136.

¹⁵ Seçkin, *a.g.b.*, s. 9-10.

¹⁶ Hasan Yüksel, "Tokat Mevlevîhânesi", *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 2 (1996), s. 62.

¹⁷ Seçkin, *a.g.b.*, s. 9-10.

¹⁸ Gülgün Erişen Yazıcı, *Gelibolu Mevlevîhânesi ve Gelibolu'da Mevlevilik*, Çanakkale: Çanakkale Kitaplığı Akademi Yayını, 2009, s. 13-17-211.

bu mevlevîhâneler aynı zamanda mesken olmaları nedeniyle genellikle mülkiyetlerinin son postnişinleri ve mirasçılarına intikal etmesiyle tespit edilmesi güç yapılar haline gelmiştir. Günümüzde yapılan bilimsel çalışmalar ile varlığı tespit edilen bu yapılardan bir tanesi Eğirdir Mevlevîhânesi'dir. Yakın çevresindeki Isparta ve Burdur mevlevîhânelerinin aksine günümüze ulaşmayı başaran bu mevlevîhâne yapısı 2000'li yılların başlarında Sadı Kucur tarafından tespit edilmiştir. Çalışmanın devamında bu mevlevîhâne yapısı hakkında detaylı incelemelere yer verilmiştir.

Eğirdir Mevlevîhânesi

Yörede ilk Türk yerleşiminin 1071'den birkaç yıl sonra gerçekleştiği sanılmaktadır. Anadolu Selçuklu hükümdarı III. Kılıçslan 1204 yılında Eğirdir'i de Selçuklu egemenliği altına almıştır. Anadolu Selçuklu Devleti'nin yıkılmasının ardından Dünder Bey tarafından 1301 yılında Hamitoğulları Beyliği kurulmuştur. Eğirdir 1310 yılından beyliğin merkezi olarak Felekabad adını almıştır. Daha sonra Timur ve Karamanoğulları idaresine giren Eğirdir, Sultan II. Murat zamanında 1423'te Osmanlı topraklarına katılmış, Tanzimat'tan sonra Konya Vilayeti Hamit Sancağına bağlı bir kaza olmuştur. Cumhuriyetin kurulmasından sonra Eğirdir, ilçe statüsü almıştır.¹⁹ Eğirdir tarihsel süreçte Antalya'ya iç kesimlere bağlayan yollar üzerinde kurulması, doğal güzelliği ve Rum nüfusunun fazlaca bulunması nedeniyle Antalya'dan Anadolu'ya giriş yapan gezgin ve seyyahların ilk ziyaret yerlerinden biri olmuştur.

Diğer taraftan Konya ve Antalya gibi büyük vilayetlere yakınlığı dolayısıyla da tüccarların ve görüşlerini yayma eğilimindeki mutasavvıfların geçiş güzergâhında yer almıştır. Eğirdir'de tasavvufi hayatın Zeynilik ve Mevlevilik olmak üzere iki temel koldan geliştiğini söylemek mümkündür. 15. yüzyıl başlarında Semerkant'ın Berda köyünden Eğirdir'e gelen Şeyhülislam Berdai Sultan adına kurulan dergâh Abdüllatif Kudsi'nin halifesi Piri Halife ile Zeyni Zaviyesine dönüşmüştür.²⁰ Mevlevi Zaviyesi'nin ise tarihçesi şu şekildedir:

Eğirdir Mevlevîhânesi ile ilgili günümüze kadar bir araştırma yapılmadığı gibi, Isparta ve Eğirdir ile ilgili yayınlarda da yeterli bir bilgiye rastlanmamaktadır. Zeki Arıkan "15. ve 16. Yüzyıllarda Hamit Sancağı" adlı eserinde 438 numaralı tahrir defterinde ve 566 numaralı Kuyud-u Kadime'de Eğirdir'de Mevlevîhâne bulunduğunun yazılı olduğunu belirtir. Evkaf defterinde bura-

¹⁹ Isparta Valiliği, *2009 İl Yıllığı*, Isparta: İl Özel İdaresi Yayını, 2009.

²⁰ Mehmet Altunmeral, "Hızırname'de Eğirdir ve Eğirdir'li Veliler", *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11/2 (2013), s. 505.

nın zaviye-i mevlévîhâne olarak kayıtlı olduğunu, vakfın nazırlığını yapan kimsenin Mevlevî olduğunu söyler ve mevlévîhâne vakfının gelirlerinden bahseder.²¹

Mevlevîhânenin kuruluşu hakkındaki mevcut bilgiler ise, önemli bir Mevlevî kaynağı olan, ancak geç bir dönemde, XVIII. yüzyılda Sakıb Dede (1735) tarafından yazılan Sefine-i Nefise-i Mevleviyan adlı esere dayanmaktadır. Buna göre, Karahisar Mevlévîhânesi Şeyhi Divane Mehmed Çelebi'nin (1544'ten sonra), Cezayir, Sakız Adası, Sandıklı, Midilli Adası gibi birçok merkeze halife gönderdiği, Eğirdir Kalesi'ne de Nurullah Dede'yi tayin ettiği rivayet edilmektedir. Mevlevilik tarihi ile ilgili araştırmalarda bu bilgiler pek çok eserde tekrar edilmiştir.

Konu hakkında detaylı araştırma yapan Sadi Kucur ise bu bilgilerin bazı kronoloji ve bilgi yanlışlıkları olduğunu tespit eder. Kucur'a göre Eğirdir Mevlévîhânesi'nin Divane Mehmed Çelebi'den yani XVI. Yüzyıl başlarından çok önce kurulduğunu gösteren Arapça bir vakfiye mevcuttur. Vakfiyenin 1695'de Afyon şer'i sicil defterine kaydedilen bir sureti günümüze ulaşmıştır. Vakfiye metnine göre, araziye temlik eden Emir Musa Bey'in Germiyanoglu I. Yakub Bey'in (1300-1340) oğlu olduğu anlaşılmaktadır. Ancak vakfiyeye ilgili yayınların hepsinde temlik yapan Musa Bey vakıf olarak zikredilmekte, asıl vakıf Muhammed Bahaüddin'den bahsedilmemektedir.²²

Aslında temlik ve vakıf muamelesinin yapıldığı tarihte Eğirdir'e hakim olduğu anlaşılan Germiyanoglu Emir Musa Bey, tasarrufu altındaki bu şehirde beyliğine ait olup sınırları verilen emlakı Muhammed Bahaüddin'e temlik etmiştir. Vakfiyede Muhammed Bahaüddin "irfan sahibi, emir, vukuf sahibi, veli, Rabbani sırların hazinesi, ilahi nurların kaynağı" ibareleriyle tanımlanmakta ve bu ifadelerden onun tasavvufi bir kişiliğe sahip olduğu, hatta vakıf ciheti mevlévîhâne olduğuna göre, Mevlevî tarikatının önemli şahsiyetlerinden birisi olduğu anlaşılmaktadır. Vakfiyenin yazıldığı 1364 yılından önce Mevlevî büyüklerinden bu isimleri taşıyanın Mevlana'nın oğlu Sultan Veled bilinmektedir. Ancak onun Eğirdir'e gelip gelmediği veya halife gönderip göndermediği hususunda bir kayda rastlanmamaktadır. Ancak Sultan Veled'in teşkilatçılığı ve Germiyanogulları'nın Mevlevîliğe duydukları yakın ilgi dikkate alındığında, Muhammed Bahaüddin'in Sultan Veled olduğu kuvvetle muhtemel görünmektedir. Şimdiki mevlévîhânenin bulunduğu Hamam

²¹ Zeki Arıkan, *XV. ve XVI. Yüzyıllarda Hamit Sancağı*, İzmir: Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayını, 1988, s. 143

²² S. Sadi Kucur, "Eğirdir Mevlévîhânesi ve Germiyanoglu Musa Bey'in Temlik ile Sultan Veled'in Vakfı", *Tarihi Kültürel ve Ekonomik Yönleri ile 1. Eğirdir Sempozyumu 1 Eylül 2001 Bildiriler*, Isparta, 2001, s. 579

Mahallesi'nin Sultan Veled'in vakfettiği arazinin içerisinde bulunması nedeniyle, XIV. Yüzyıl başında yapılan mevlevîhânenin bugün mevcut olanın yerinde inşa edilmiş olduğu düşüncesinin güçlendirir. Diğer taraftan vakfedilen arazinin etrafında bulunduğu kaydedilen Bazistan, Penbe Pazarı, Kemer Kapu ve Hendek-i Kal şehir merkezinde bulunması gereken mevkiilerdir. Hamam Mahallesi de bu sınırlar içerisinde kalmaktadır. Ayrıca durumu teyit eden 1844-45 tarihli diğer bir belgede mevlevîhâne şeyhinin Hamam Mahallesi'nde oturduğu kaydedilmektedir. Ancak son kaynağın dışında, tahrir ve evkaf defterlerinde mevlevîhânenin hangi mahallede bulunduğu belirtilmediği gibi, mahalleler arasında Hamam adına da rastlanmamaktadır. Vakıf arazisi ve mevlevîhâne şehir merkezinde olduğuna göre, bu mahalle adı sonradan verilmiş olmalıdır. Arşiv belgeleri göre, Osmanlı döneminde mevlevîhâne vakfının mevcut olduğu ve faaliyetine devam ettiği görülmektedir. II. Bayezid devrinin (1481-1512) ilk yıllarına ait bir vakıf defterinde mevlevîhânenin vakıfları ayrıntılı olarak verilmiştir. Buna göre Çomaklar Karyesi'nin tam hisse, Akçamescid Karyesi'nin yarım hisse gelirleri, kasap dükkânı zemini, Furunhane, mevlevîhâne civarındaki bahçe ile kuzeyindeki bir parça yer, Eğirdir'de Burcu Hamamı'nın yarım hissesi ve Şengöl Hamamı ile Isparta'da çay kenarındaki Uludönümün kira gelirleri ve buraya bitişik harap değirmen ocağının hasılatı mevlevîhâneye aittir. Ayrıca mevlevîhânenin batısında olup bugün bazı duvar parçaları ile boş arsası kalan Yukarı Hamamın (1930-50 döneminde harap durumdayken Belediye tarafından satın alınıp tamir edilmiş, Belediye Hamamı adıyla kullanılmış, daha sonra yıktırılmış) vakfa ait olduğu, ancak bu hamamın evkaf defterlerinde zikredilen Şengül Hamamı olup olmadığı bilinmemektedir.²³

Diğer taraftan günümüzde mevlevîhâne vakfının akıbeti tespit edilememiştir. Mevlevîhânenin eşyaları ise Tek Parti yönetimi döneminde Eğirdir'deki diğer tarihi eşyalarla birlikte sandıklara konup meçhul bir yere götürülmüştür. Bugün mevlevîhânenin mevcut eşyası bir kudüm ile üç şamdandan ibarettir. Günümüzde mevlevîhâne binası ile bitişigindeki ev, son şeyhlerden Osman Nuri Dede'nin çocuklarının mülkiyetine geçmiş durumdadır.²⁴

Cumhuriyetin ilanından sonra 1925 yılında çıkarılan kanunla tekke ve zaviyelerin kapatılması ile birlikte mevlevîhânesi de kapatılmış ve kaderine terk edilmiştir. Eğirdir Mevlevîhâne yapısı ise Hamam Mahallesinde, Eğirdir Gölü'nün kıyısında yeni yapılan apartmanların arkasında kalmıştır.

²³ Kucur, *a.g.b.*, s. 579.

²⁴ Kucur, *a.g.b.*, s. 579

Resim 1. Eğirdir Mevlevîhânesinin Konumu

Eğirdir Mevlevîhânesi mimari açıdan tekke yapıları içerisinde değerlendirildiğinde Eğirdir Mevlevîhânesinin zaviye niteliğinde oldukça mütevazi bir tekke yapısı olduğu görülür. Tanrıkorur'un tipoloji çalışması açısından incelendiğinde ise Eğirdir Mevlevîhânesi yerleşim düzeni bakımından Alt grup I-B kategorisinde yer alan “ev-tekeler” sınıfında değerlendirilebilir.

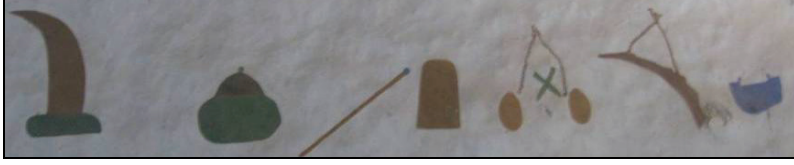
Resim 2. Eğirdir Mevlevîhânesi göl yönünde ön cephe

Öyle ki, Eğirdir Mevlevîhânesi, ev tekke mimarisinde, kubbesiz kare semahaneli, küçük ölçekli bir zaviyedir. Mevlevîhâne pek çok benzer örnekteki gibi döneminin ve bölgesinin sivil mimari örnekleri ile büyük benzerlik gösterir. Mimari açıdan yapıyı sivil mimarlık örneklerinde ayıran temel unsur kible yönünde yapıya eklenen türbe mekânıdır (mevlevîhânelerde türbeler genellikle kible yönünde bulunur).

Resim 3. Eğirdir Mevlevîhânesi Hamam Yönünde Arka Cephe ve Türbe

Yapının kendisinin de kible yönüne dönük olması ve hemen arkasında hamam (hemen tüm mevlevîhânelerin bünyesinde veya çevresinde hamam vardır) bulunması yapının başlangıcından itibaren mevlevîhâne olarak inşa edildiğinin kanıtıdır. Ayrıca türbe bölümünün ahşap çatı konstrüksiyonu konut bölümüyle bir bütündür. Diğer bir deyişle konut inşa edilip yanına türbe eklenmiş değildir. Türbe bölümü iki kat yüksekliğindedir ve düzensiz çokgen formundadır. Kible yönünde (mevlevîhânelerde genelde semahane olur) alçı kabartma bir bölümü yıkılmış mihrap bulunur. Tavanı zaman içerisinde su deformasyonu nedeniyle çökmüş yerine kontrplak malzemedeki kaplama yapılmıştır. Geriye sadece işlemeli orijinal tavanın göbek motifi kalmış, bu parçada kontrplak tavan üzerine çakılmıştır. Mekân göl yönünde, ikinci kat seviyesinde üç adet pencere ile aydınlatılmıştır. Diğer iki pencere ise alt katta semahane, üst katta seki bölümlerine açılan ahşap korkuluklu hacet penceresidir. Yine sanduka bölümünün görülmesi için açılan hacet pencereleri yapının mevlevîhâne olarak inşa edildiğinin kanıtıdır.

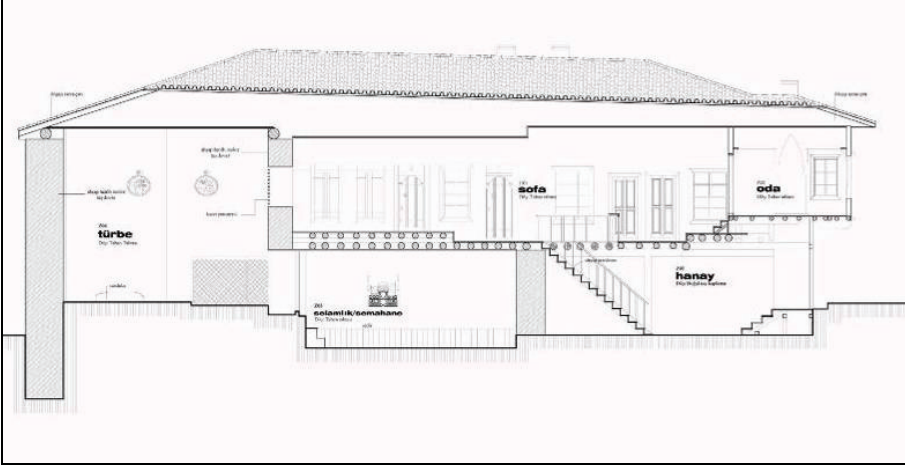
Resim 4. Kuzey duvarında keşkül, nefir, dal, sikke, ney, sümbüli tacı ve şemsi taç

Türbede iki sanduka bulunmaktadır. Merdivenlerden çıkılınca hemen sağda, etrafı yeşil renkte tahta çitlerle çevrilmiş olan Seyfullah Dede'nin sandukası bulunur. Diğer sanduka ise Gülsüm Nine'ye ait olup hakkında kaynaklarda bir bilgi bulunmamaktadır (Rivayete göre Mevlevîhâne içinde etkin bir rol oynayan, Konya'dan üç-dört efendiyi buraya getiren bir bayandır). Türbenin kuzey duvarında, sandukanın yanında sırası ile keşkül, nefir, dal, sikke, ney, sümbüli tacı ve şemsi taç bulunur. Batı duvarında bir Mevlevî sikkesi resmedilmiş, madalyonlar içerisinde Hasan ve Osman yazıları; güney duvarında Allah ve Muhammed; doğu duvarında ise yine madalyonlar içerisinde Ali ve Hüseyin isimleri yazılmıştır. Ancak bu işlemlerin yakın tarihte üzerinden geçilerek yeniden boyandıkları bilinmekte, tarihsel süreçleri ile ilgili bilgi bulunmamaktadır.

Resim 5. ve 6. Türbe bölümünde madalyonlar

Yapının zemin katının bir bölümü semahane bir bölümü hanay olarak inşa edilmiştir. Girişi mevlîhâne dışı cemaatin sema ayini ve sohbetlere katılımına olanak tanımak için bahçeden doğrudan giriş verilerek sağlanmıştır. Taş duvarlı semahane bölümü içeriden Türbe bölümüne bağlıdır. Sema sırasında Mevlevî muhiblerin oturması için içeride "L" formunda ahşap sedir bulunur. Ayrıca semahane Mevlevî postnişin oturması için hacet penceresinden Türbe sanduka bölümünün görüldüğü yüksekçe bir sekiye sahiptir. Kare planlı semahane bölümü zemin katta yer aldığı ve üzerinde yine hacet pencere relisi bölümü yer aldığı için kubbesizdir.

Resim 7. Yapı kesiti türbe-semahane-konut ilişkisi

Ahşap zemininde sema çarkları da bulunan semahanenin batı duvarında kalem işi bir süsleme bulunmaktadır. Camiye benzeyen bu süslemenin iki tarafında minare, ortasında kufi hatla Hu, Allah, Muhammed, Ali yazıları bulunmaktadır. Sağ tarafta bir sancak üzerinde yukarıdan aşağıya doğru besmele, hamdele, kelime-i tevhid ve Yâ Hazret-i Mevlana; sol tarafta teber ile bir Mevlevi sikkesi bulunmaktadır. Cami şekline kubbe olarak da bir sünbülü tacı resmedilmiştir. Bu durum burada görev yapan efendiler içerisinde sünbülü tarikinden hilafet alıp-almadığı sorusunu ortaya çıkarsa da konu ile ilgili yeterli bilgi bulunmamaktadır. Ayrıca süslemeyi kimin ve neye göre yaptığı belli değildir. Benzer şekilde semahanenin güney duvarında kufi hatla yazılmış bir de “Muhammed” yazısı bulunmaktadır.

Resim 8. ve 9. Güney ve Batı duvarında kalem işi süslemeler

Mevlevîhânenin diğer bölümleri ise mevlevîhâne mimarisinin “ev-tekke” yaklaşımına uygun biçimde dönemin Eğirdir sivil mimari örnekleriyle büyük benzerlik gösterir. Geçmişte “Isparta-Konya karayolu için Eğirdir Gölü kenarında dolgu yapılmadan ve göl kıyısındaki beş katlı apartman blokları inşa edilmeden önce” yapının göl manzaralı olduğu, bahçe bölümünün de göl kıyısına kadar devam ettiği düşünülmektedir. Ancak zaman içinde yapı göl bağlantısını kaybetmiştir.

Mevlevîhânenin ev kısmının yol cephesinden hanaya açılan ayrı bir girişi vardır. Bu bölümde yer alan tek kapalı mekâna (bir tarafı semahane bir tarafı toprak dolgu) taş döşemeli hanaydan ulaşılır, geçmişte ahır, samanlık, depo gibi işlevlerle kullanıldığı bilinmektedir. Hanay bölümünden ahşap bir merdiven vasıtası ile ulaşılan üst kat sofası pencerelerinde cam-çerçeve bulunmaz. Göl yönündeki pencere boşluklarında ahşap korkuluklar ve ahşap kepenkler vardır. Göl cephesi ahşap kaplamadır.

Ahşap sofanın kible yönünde bir seki bulunur, hacet penceresi ile türbe bölümü bağlantısı kurulan sekinin geçmişte Mevlevîlerin sohbet mekânı olarak kullanıldığı düşünülmektedir. Hemen yanında mevlevîhânelerin en önemli mekânlarından Matbah-ı şerif (mutfak) bölümü yer alır. Ahşap işlemlili davlumbazlı bir ocak bulunan mekânda ocağı iki yanında batı duvarında ahşap musandıralar bulunur. Ancak çatıdaki su deformasyonu sonucu, ahşap çıtalı tavan kaplaması göçmüştür, mekân kullanılamaz hale gelmiştir.

Mevlevîhânenin diğer odaları (yol cephesine çıkma yapan oda hariç) sofadan doğrudan ulaşılan, dış cephe yerine sofa penceresi ile ışık-hava alan, ocaklı, ahşap dolaplı ancak işlemez ve gösterisiz mekânlardır. Tavanlar basit ahşap çıtalıdır. Yola çıkma yapan odaya ise sofadan üç basamak ile ulaşılır. Ahşap girişlemeler ile cümle kapısı üzerine markiz yapacak biçimde çıkma yapan oda küçük olmasına karşın evin en gösterişli mekânıdır. Konum ve önemi bakımından postnişin odası olması muhtemeldir. Tavanında kaset çıtalı ahşap kaplama üzerinde üçgen dilimlerden oluşan onikigen tavan göbeği bulunur. Bu süslemenin Mevlevî bezemelerinde sıkça kullanılan çokgen formunda olması dikkat çekicidir. Sonuç olarak Eğirdir Mevlevîhânesinin konut bölümü dönemin sivil mimari örnekleriyle örtüşen geleneksel bir Eğirdir evinden farksızdır.

Resim 10. Postnişin odası tavan süslemesi

Eğirdir Mevlevîhânesinin Yeniden Kullanımı

Eğirdir Mevlevî Zaviyesi olarak anılan yapının dış cephesi hakkında fikir edinmek amacıyla çevresinde bulunan birçok tescilli yapı incelenmiştir. Dış duvarların inşasında moloz taş ve aşıap konstrüksiyon üzeri aşıap kaplama kullanılan yapılarda, Eğirdir Gölünün bulunduğu güney yönünde aşıap kaplamaların, gölün nem etkisinden korumak amacıyla teneke kaplandığı anlaşılmaktadır.

Yapıların cepheleri incelendiğinde tenekelerin yatay aşıap kaplamalar üzerine dikey çıtalar yardımıyla tutturulduğu görölmektedir. Mevlevîhâne yapısının da Eğirdir Gölü yönündeki aşıap cephesi üzerinde benzer izler bulunması cephenin geçmişte teneke kaplandığını ancak zaman içerisinde bu tenekelerin söküldüğünü düşündürmektedir. Yapının diğer cepheleri ise moloz taş duvardır. Bu duvarlarda derz kaybından kaynaklanan malzeme kayıpları görölmektedir.

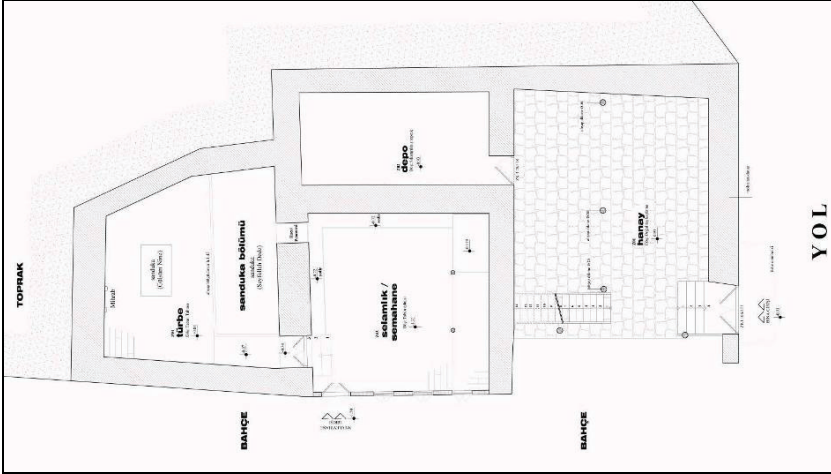
Zemin katta yapının özgün halinde bahçe tarafı açık, hanay olarak kullanılan mekânı sonradan briket kullanılarak kapatılmış ve mekâna tuvalet eklenmiştir. Mekânın doğal taş kaplama olan döşemesi zaman içerisinde sökülerek bir kısmına düzeltme betonu dökölüp kalan kısmı da sıkıştırılmış toprak olarak bırakılmıştır. Bina girişi ile hanay mekânı arasındaki kot farkı özgün olmayan (Beton) üç basamaklı merdiven ile çözülmüştür. Yapının orijinal

halinde bu merdivenin taş olduğu düşünülmektedir. Hanayın ahşap kirişleme olan tavan döşemesinde oluşan deformasyonlar nedeniyle, döşemeyi taşıması için kullanılan ahşap dikmeler arttırılmıştır.

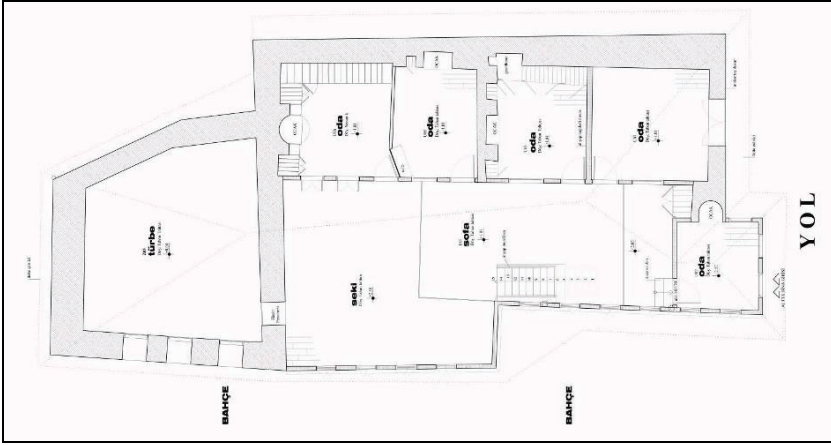
Yapının zemin katında bulunan türbe mekanının ahşap kaplama olan tavanı çökmüş, ahşap işlemeli tavandan sadece küçük bir göbek motifi kalmıştır. Türbe bölümünü korumak için tavana ahşap kontrplak yapılmıştır.

Yapının üst katında bulunan seki bölümüne tavanın çökme tehlikesi nedeniyle ahşap dikme konulmuştur. Sofanın göl yönünde doğu tarafı ahşap malzeme ile bölünmüş, kapı-pencere açılmış ve yeni mekân oluşturulmuştur. Mekâna üst kat için küçük bir tuvalet ve lavabo yapılarak özgünlüğü bozulmuştur. Mutfak mekânının tavanı çökmüş ve içerisinde bulunan özgün detaylara sahip ahşap mimari elemanlar oldukça zarar görmüştür. Yola çıkma yapan başoda mekânında dış cepheye bakan pencere değiştirilerek pvc çerçeve takılmıştır.

Bu uygulamalar ve malzeme deformasyonları dışında yapı büyük ölçüde özgün şeklini ve değerini korumaktadır. Bu doğrultuda hazırlanan restitüsyon proje önerisi şu şekildedir.

Resim 11. Eğirdir Mevlevîhânesi zemin kat restitüsyon planı

Resim 12. Eğirdir Mevlevihânesi birinci kat restitüsyon planı

Resim 13. Eğirdir Mevlevihânesi (Göl) Doğu cephesi restitüsyon önerisi

Resim 14. Eğirdir Mevlevihânesi (Yol) Kuzey cephesi restitüsyon önerisi

Sonuç olarak geçmişte Mevlevîhâne olarak kullanılan yapı günümüzde Eğirdir Belediyesi mülkiyetindedir. Yapı Eğirdir Belediyesi tarafından alındığı tarihten itibaren kullanılmamaktadır. Yapı genel olarak çok önemli mekânsal değişikliklere uğramadan günümüze kadar gelebilmiştir. Bölgede az sayıdaki kalan geleneksel yapılardan biridir. Yapıda günümüze değin hiçbir kapsamlı onarım ve restorasyon çalışması yapılmamıştır. Ancak zaman içerisinde yapı sahipleri tarafından farklı zamanlarda lokal onarımlar, yenileme çalışmaları ve mekan eklemeleri yapılmıştır. Yapının göl cephesine inşa edilen apartmanlardan türbenin önünde bulunanın zemin katı inşa edildikleri dönemde tescil işlemi gerçekleşemediği için türbe duvarına kadar ulaşmıştır. Konut bölümü önündeki apartman ise yapı algısına büyük zarar vermektedir. 2014 yılı itibarıyla rölöve-restitüsyon ve restorasyon projeleri hazırlanarak Antalya Tabiat ve Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu tarafından onaylanan yapı, Eğirdir Belediyesince aslına uygun biçimde restore edilerek, Kültür Evi olarak yeniden kullanıma açılacaktır.

Resim 15. Eğirdir Mevlevîhânesi restorasyon cephe önerisi

Zemin katında geçmişte depo olarak kullanılan bölüme abdestlik ve ıslak hacimler eklenecek, semahane bölümü geçmişteki gibi mescit imkanı sağlayacak, türbe ziyaretine gelenlere hizmet verecektir. Yapının 1. katı ise sofa ve seki mekanlarında ziyarete gelenlerin dinlenmesine olanak sağlayacak biçimde tefriş edilecek bu mekana hemen yanındaki mutfak bölümünden servis imkanı sağlanacaktır. Yapının diğer odaları ise Mevlevî kültürünü anlatacak ve yaşatacak biçimde tefriş edilecek, odalardan biri kütüphaneye dönüştürülerek, sofa ve bahçede dinlenmek isteyen ziyaretçilere hizmet verecektir. Proje tamamlandığında Mevlevîhânenin kazandırılan yeni işleviyle hem bölge insanı-

na, hem de turizm potansiyeli her geçen gün artan Eğirdir'e katkı sağlaması hedeflenmektedir.

Resim 16. Eğirdir Mevlevîhânesi restorasyon bahçe önerisi

Kaynaklar

- AHUNBAY, Zeynep, Deniz MAZLUM, Kutgün EYÜPGİLLER, “Osmanlı Külliyyelerinde Yerleşme Düzeni: Bir Tipoloji Denemesi”, *Selçuklular'dan Cumhuriyet'e Türkiye'de Mimarlık*, ed. Çiğdem Kafescioğlu vd., İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2012.
- ALTUNMERAL, Mehmet. “Hızırname’de Eğirdir ve Eğirdir’li Veliler”, *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11/2 (2013).
- ARIKAN, Zeki, *XV. ve XVI. Yüzyıllarda Hamit Sancağı*, İzmir: Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayını, 1988.
- DOĞAN, Ahmet Işık, *Osmanlı Mimarisinde Tarikat Yapıları, Tekkeler, Zaviyeler ve Benzeri Fütüvvet Yapıları*, İstanbul: İTÜ Müh-Mim. Fakültesi Matbaası, 1977.
- ERİŞEN YAZICI, Gülgün, *Gelibolu Mevlevîbânesi ve Gelibolu’da Mevlevilik*, Çanak-kale: Çanakkale Kitaplığı Akademi Yayını, 2009.
- Isparta Valiliği, *2009 İl Yıllığı*, Isparta: İl Özel İdaresi Yayını, 2009
- KUCUR, S. Sadi, “Eğirdir Mevlevîhânesi ve Germiyanoglu Musa Bey’in Temliki ile Sultan Veled’in Vakfı”, *Tarihi Kültürel ve Ekonomik Yönleri ile 1. Eğirdir Sempozyumu 1 Eylül 2001 Bildiriler*, Isparta, 2001.

- KUŞ, Ahmet, İbrahim DIVARCI, Feyzi ŞİMŞEK, (Metin Yazarı Haşim KARPUZ), *Türkiye Mevlevîhâneleri*, Konya: İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayın No:107, 2006.
- ÖZÇELİK, Mustafa, *Evlîya Çelebi Seyahatnamesi'nde Mevlana, Mevleviler ve Mevlevîhâneler*, Konya: Rumi Yayınları, 2012.
- SEÇKİN, Aydın, "Türkiye'deki Önemli Mevlevîhâneler ve Mevlevîhânelerin Yaşatılmasında Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün Rolü", *Uluslararası Dünyada Mevlana İzleri Sempozyumu 13-15 Aralık 2007 Bildiriler*, Konya: Selçuk Üniversitesi Mevlana Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları, 2010.
- SÖNMEZ, Cemil Cahit, *Antalya Kaleiçi Selçuklu ve Beylikler Dönemi Eserleri*, Antalya: Mimarlar Odası Antalya Şubesi Yayını, 2009.
- ŞİMŞEKLER, Nuri (edit.), *Günümüze Kadar Ulaşan Mevlevîhâneler*, Konya: Mevlana Kalkınma Ajansı Yayınları, 2012
- TANMAN, Baha, "Osmanlı Mimarisinde Tarikat Yapıları/Tekkeler", *Osmanlı Toplumunda Tasavvuf ve Sufiler*, ed. A.Yaşar Ocak, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2005.
- TANRIKORUR, Barihüda, *Türkiye Mevlevîhânelerinin Mimari Özellikleri, c.1-Metin*, Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi, 2000.
- YÜCEL, Erdem. "Galata Mevlevîhânesi", *Arkitekt Dergisi*, 79-4 (1979).
- YÜKSEL, Hasan. "Tokat Mevlevîhânesi", *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 2 (1996).
- Not: Bu makale 2013 yılında yazar tarafından Eğirdir Belediyesi için hazırlanarak Antalya Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulunca uygun bulunan "Eğirdir Mevlevîhânesi Rölöve-Restorasyon Projesi" kapsamında elde veriler doğrultusunda hazırlanmıştır. Çalışmada kullanılan Eğirdir Mevlevîhânesi'ne ait tüm fotoğraf ve çizimler yazara aittir.